

מאמר "מתן תורתנו"

ובו הלכה ואגדה שנאמר כפתיחה לחג השבועות, ע"י עט"ר הו"כ מרן רבינו הגדול
הגאון האדיר

רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

ראש ישיבת הרמה לונדון יצ"ו

נשאו רבינו שליט"א בליל התקדש חג השבועות תשפ"ג העעל"ט - בהיכל בית מדרשו ישיבת הרמה¹

* * *

בגמרא נדרים (דף פא.): "דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו דכתיב ויאמר ה' על עזבם את תורתי וגו' היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה אמר רב יהודה אמר רב מפני שאין מברכין בתורה", ולכאורה מה הפשט, הרי היו מלא ישיבות ואמוראים הקדושים, והיו שקועים בתלמודם [כדאייתא שם בר"ן], ולמה הגיע עונש כזה של אבדה הארץ? ולבאר הפשט.

הנה ידוע שכל ברכת המצוות הם דרבנן אבל יש מחלוקת בראשונים אי ברכת התורה דאורייתא או דרבנן, **בספר המצוות להרמב"ם** לא מנה כלל מצות ברכת התורה, אבל **הרמב"ן** (שכחת העשין עשה טו) הביא מצות ברכת התורה, **והמשנה ברורה** (סי' מז סק"א) הביא את דברי **השאגת אריה** (סי' כד) שכבר האריך טובא לדון ולבאר דבריהם, ומסיק שם **השאגת אריה** דלכו"ע - בין להרמב"ם ובין להרמב"ן - חיובם דאורייתא, וכדחזינן חומר הדברים בגמרא נדרים הנ"ל, וגם כדמבואר בסוגיא **הגמרא ברכות** (דף כא.) שמדמה לה לילף מינה ברכת המזון, אלא ודאי גם הרמב"ם ס"ל דברכת תורה הוא מצוה דאורייתא, אלא דלהרמב"ם אינה שייכת למנין המצוות ולכן השמיטו.

ונבאר פלוגתתם, והוא, דיש לעיין בהא דמצות ברכת התורה דאורייתא הוא, האם הברכה קאי על מצות "תלמוד תורה" לבד, או שהוא ברכה על כל נתינת התורה בכללותה, ונפק"מ בזה לענין פלוגתת הרמב"ם והרמב"ן, דלהצד הראשון שהברכה היא על לימוד התורה, שפיר צודק פליאת הרמב"ן על השמטת הרמב"ם, דהו"ל למנותה ככל המצוות, אך להצד השני דהוי ברכה על עצם כל נתינת התורה, לכאורה אין כאן מקום לפליאתו, ומה מאוד ישר השמטת הרמב"ם מלמנותה, דמנין המצוות המה מצוות פרטיות שנצטוינו בתורה, אך כאן מדובר בברכה כללית שכולל כולם. ושפיר מובנת מחלוקת הרמב"ם עם הרמב"ן אע"פ דלכו"ע ברכת התורה דאורייתא.

ומה מאוד מדוייק לשונו של הרמב"ן בספר המצוות שם לפי זה, שכתב: "מצוה טו שנצטוינו להודות לשמו יתברך בכל עת שנקרא בתורה על הטובה הגדולה שעשה לנו בתתו תורתו אלינו והודיענו

¹ נכתב ע"י אחד השומעים והוגה ע"י הו"כ מרן שליט"א ות"ח לו.

המעשים הרצויים לפניו שבהם ננחל חיי העולם הבא כו' מכל זה נתבאר שהברכה הזו מן התורה ואין ראוי למנותה מצוה אחת עם הקריאה כמו שמקרא בכורים אינו נמנה אתה עם הבאתו וספור יציאת מצרים עם אכילת הפסח "עכ"ל, הרי להדיא שהדגיש בדבריו שגדר החיוב הוא על קריאת התורה דהיינו מצות תלמוד תורה, דלדידיה שפיר ברכה זו שייכת למנין המצוות, ולהוציא משיטתו של הרמב"ם דהוי ברכה על מתן התורה בכללו, דלדידיה שפיר אינו ראוי למנותה במנין המצוות הפרטיות וכמשנ"ת.

* * *

היוצא לנו מכל זה, שלכל הדיעות חובתה דאורייתא, וכדאיתא בחז"ל גודל חומריתה, ואין לשער גודל מעלת ברכות התורה, ועלינו להתבונן על דברים נשגבים הנאמרים שם: "אשר בנו מכל העמים" דהיינו בחירת ישראל להיות לו לעם סגולה, ו"ונתן לנו את תורתו" דהיינו נתינת בעלות על התורה, "וחיי עולם נטע בתוכנו" דהיינו שע"י התורה זוכים לחיי נצח. והוסיף המשנה ברורה בביאור הלכה שם לבתבונן נוראת עונש ביטולה שעל זאת נאבדה הארץ.

וכן ראיתי אצל מו"ר מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל, איך שברכות התורה אצלו היתה א גאנצע עבודה, ואזכיר כאן עובדא אחד מיני רבים, שבסוף ימיו היה מרן זצ"ל סובל יסורים קשים מחוליו, והשינה היה מיקל עליו קצת מיסוריו, אולם מאחר שההלכה אם ישן ביום אינו צריך לברך שנית אבל אם ישן בלילה אפילו בתחילתה, נתחייב שוב בברכות התורה, לא פעם אירע שמרן בעת שכיבתו במיטה היה חושש שמא כבר ישן קצת ונתחייב שוב בברכות התורה, ולכן במסי"נ מנע עצמו מלחשוב בתורה, על אף שכתוצאה מזה לא הצליח להרדם, וכך נמשכו עליו מכאוביו, עד כדי כך היה אצלו פחד החטא, מלהכשל באיסור לימוד לפני ברכות התורה ואע"פ שלא מש תורה מפיו. זוהי אהבת התורה.

אנו עכשיו בליל מתן תורה שנת ה'תשפ"ג, ואם לא עכשיו אימתי, רק בכוונה נזכה לחשבון הנפש, האיך אנו מתחשבים ביחס למצות ברכת התורה דאורייתא, אשר תקנו חז"ל לומר שלשה ברכות בכל יום שתכליתה שבחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו וחיי עולם נטע בתוכנו, וק מחמתה אנו זוכים ללמוד תורה.